Class - VII **कुल पृष्ठ - 09**

Annual Examination (2023-24)

Subject - Sanskrit

Set - A

विद्यार्थी का नाम - —---------- **अनुक्रमांक - —----------**

कक्षा तथा वर्ग - —---------- **हस्ताक्षर (निरीक्षक) - —----------**

Time Alloted - 2 Hrs. **Max.Marks- 60**

निर्देश - * इस प्रश्न पत्र में 12 प्रश्न तथा 9 पृष्ठ हैं।
* सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
* प्रश्नों के उत्तर सुंदर लिखावट में स्पष्ट रूप से लिखें।
* समयसीमा का ध्यान रखें।

1) **अपठित गद्यांशम्** पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत - **10**

अस्माकम् देश: भारतवर्षम् । एतस्य उत्तर दिशायाम् हिमालयपर्वत: अस्ति।प्राचीनकाले भारतस्य नाम आर्यावर्त: आसीत्।अत्र पुरा एक: राजा अभवत् यस्य नाम भरत: आसीत्।भरतस्य राज्यम् न केवलम् भारते एव आसीत् अपितु विदेशेषु अपि तस्य शासनम् आसीत् । राज्य प्रबंधे स: अतीव कुशल: आसीत्।सर्वे जना: भरतस्य राज्ये सुखिन: आसन्।तस्य अभिधानेन एव एतस्य देशस्य नाम भारतम् अस्ति।भारतदेशे हिमालय: पर्वतराज: अस्ति।हिमालयस्य शिखराणि सर्वम् वर्षम् हिमेन आच्छादितानि भवन्ति। हिमालय: भारतस्य उत्तरदिशायाम् स्थित: अस्ति।हिमालय: मेघानाम् वर्षणे अपि भारतस्य सहायक: ।

एकपदेन उत्तरत - 1 X 4 = 4

i) भारतस्य उत्तरदिशायाम् क: ? —----------

ii) प्राचीनकाले भारतस्य नाम किम् आसीत्? —----------

iii) क: पर्वतराज: अस्ति ? —----------

iv) सर्वे जना: कस्य राज्ये सुखिन: आसन्? —----------

पूर्णवाक्येन उत्तरत - 2 X 2 = 4

i) भरतस्य शासनम् कुत्र आसीत् ?

---

ii) हिमालयस्य शिखराणि कीदृशम् भवन्ति ?

यथानिर्देशनम् उत्तरत - 1 X 2 = 2

i) 'अभवत्' इति पदे क: लकार: ?

---

ii) 'हिमालयस्य' इति पदे किम् विभक्ति: वचनम् च ?

---

2) चित्रानुसारेण **पंच वाक्यानाम्** निर्माणम् कुरुत - **1x 5 = 5**

खगा:	विकसन्ति	कमलानि	उदेति	क्रीडन्ति
ड्यन्ते	सूर्य:	चित्रपतंगा:	कूजन्ति	बाला:

1) —----------

2) —----------

3) —----------

4) —----------

5) —----------

3) (क) निर्देशानुसारेण शब्दरूपम् चित्वा लिखत - **1x4=4**

i) अस्मद् - चतुर्थी विभक्ति: एकवचन - ——----------

क) मया ख) मह्यम् ग) मत्

ii) युष्मद् - षष्ठी विभक्ति: बहुवचन - ——----------

क) युष्मभ्यम् ख) युष्मासु ग) युष्माकम्

iii) किम् (पुल्लिंग) - तृतीया विभक्ति: द्विवचन - ——----------

क) केन ख) कयो: ग) काभ्याम्

iv) किम् (स्त्रीलिंग) - पंचमी विभक्ति: एकवचन - ——----------

क) कस्या: ख) कया ग) कस्यै

3) (ख) निर्देशानुसारेण धातुरूपम् चित्वा लिखत - **1x4=4**

i) कृ धातु, लट् लकार , उत्तम पुरुष, बहुवचन - ——————————

क) कुर्वन्ति ख) कुर्म: ग) कुरुथ

ii) गम् धातु, लड्. लकार, प्रथम पुरुष, द्विवचन - ——————————

क) अगच्छताम् ख) अगच्छाव ग) अगच्छम्

iii) भू धातु, लोट् लकार, मध्यम पुरुष, एकवचन - ——————————

क) भवताम् ख) भव ग) भवानि

iv) पा धातु, लृट् लकार, उत्तम पुरुष , एकवचन - ——————————

क) पास्यसि ख) पास्यति ग) पास्यामि

4) संवादपूर्तिहेतो: कोष्ठकात् उचितपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत - **1x4 = 4**

पाठम्	असत्यम्	कोलाहलम्	हरीश

अध्यापिका - हे ——————————! त्वम् किमर्थम् कोलाहलम् करोषि ?

हरीश: - आचार्ये ! अहम् —————————————————————— न करोमि।

अध्यापिका - त्वम् कथम् —————————————————————— वदसि ?

हरीश: - आचार्ये ! लतिका मया सह वदति। अहम् —————————————— पठामि।

अध्यापिका - अस्तु ।

5) अधोलिखितवाक्येषु रेखांकित-अशुद्धपदाय उचितपदम् चित्वा वाक्यानि पुनः लिखत - 1x3 = 3

i) उपवनस्यस्य परितः वृक्षाः सन्ति। - क) उपवनम् ख) उपवने ग) उपवनेन

---

ii) रामस्य सह सीता अपि वनम् अगच्छत्।- क) रामे ख) रामेण ग) रामः

---

iii) विद्यालयस्य सभागरे त्रयः बालिकाः गीतम् गायन्ति।- क) त्रयः ख) तिस्रः ग) त्रीणि

---

6) **उचितम् अव्ययपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत - 1x3=3**

i) कच्छपः ---------- चलति।(क्षिप्रम् / शनैः-शनैः)

ii) दिनेशः विद्यालयम् गच्छति, अहम् ---------- तेन सह गच्छामि। (अपि / एव)

iii) ---------- हरिणस्य सम्मुखे एकम् व्याघ्रम् आगच्छत्। (सर्वत्र / सहसा)

7) कोष्ठके दत्तसंख्यायाः वाचकपदेन रिक्तस्थानम् पूरयत - **1x3=3**

i) मम कक्षायाम् ---------- (35) संस्कृतछात्राः सन्ति।

ii) अस्मिन् फ़रवरीमासे ---------- (29) दिवसाः सन्ति।

iii) दशरथस्य ---------- (4) पुत्राः आसन्।

8) धातु - प्रत्ययम् विभागम् कुरुत - **1X 3 = 3**

i) सा <u>पठित्वा</u> गृहम् गच्छति। .....+.....

ii) स: जलं <u>पातुम्</u> कुत्र गच्छति। .....+.....

iii) धनिक: निर्धनाय धनं <u>प्रदाय</u> गच्छति । .....+.....+.....

9) (क) अधोलिखितम् **गद्यांशम्** पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तरम् लिखत - **1x5 = 5**

संस्कृते विद्यमाना: सूक्तय: अभ्युद्याय प्रेरयन्ति, यथा- सत्यमेव जयते, वसुधैव कुटुम्बकम्, विद्याअमृतमश्नुते, योग: कर्मसु कौशलम् इत्यादय:। सर्वभूतेषु आत्मवत् व्यवहारं कर्तु संस्कृतभाषा सम्यक् शिक्षयति।केचन् कथयन्ति यत् संस्कृतभाषायाम् केवलं धार्मिकं साहित्यम् वर्तते-एषा धारणा समीचीना नास्ति। संस्कृतग्रन्थेषु मानवजीवनाय विविधा: विषया: समाविष्टा: सन्ति।

I. **एकपदेन** उत्तरत – ½ x 2=1

i. कुटुम्बकं किम् ? —----------

ii. केषु कौशलम् योग: ? —----------

II. **पूर्णवाक्येन** उत्तरत – 1x2= 2

i. संस्कृतं सम्यक् किं शिक्षयति ?

—----------

ii. का धारणा न समीचीना ?

—----------

III. **निर्देशानुसारम्** उत्तरत- 1x2= 2

i. सूक्तय: किमर्थं प्रेरयन्ति ?

(क) कल्याणाय (ख) परोपकाराय (ग) अभ्युदयाय (घ) मंगलाय

—----------

ii. 'भूतेषु' – अस्य अत्र किम् अर्थम् ?

(क) प्राणिषु (ख) प्रेतेषु (ग) पिशाचेषु (घ) पुरूषेषु

—----------

9) (ख) अधोलिखितम् **पद्यांशम्** पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तरम् लिखत - **1x5 = 5**

उष्ट्र: तुंग: मन्दम् गच्छति। पृष्ठे प्रचुरम् भारम् निवहति।

घोटकराज: क्षिप्रम् धावति।धावनसमये किमपि न खादति।।

1) उष्ट्र: किम् करोति ?

—----------

2) क: धावनसमये न खादति ?

—----------

3) घोटकराज: कथम् धावति ?

—----------

4) उष्ट्र: तुंग: मन्दम् गच्छति। - अस्मिन् पदे किम् अस्ति विशेषणपदम् ?

—----------

5) निवहति - इति पदे किम् लकार: ?

—----------

10) रेखान्कितं पदमाधृत्य **प्रश्ननिर्माण** कुरूत- **1X5 = 5**

i) शिक्षा **<u>सर्वेषाम् बालानाम्</u>** मौलिक: अधिकार:।

—----------

ii) सलिले **<u>नौका</u>** सेलति।

—----------

iii) वसुन्धरा **<u>बहुरत्ना</u>** भवति।

—----------

iv) कृष्णमूर्ते: **<u>अष्ट</u>** कर्मकरा: सन्ति।

—----------

v) **<u>कूर्मस्य</u>** नाम कम्बुग्रीव: आसीत् ।

—----------

11) मंजूषात् **पर्यायपदानि** चित्वा लिखत - **½ X 6 = 3**

भयंकरम्	कुटुंब:	दक्षा:	कीर्ति:	दत्त्वा	निरंतरम्

सततम्	—----------	कुशला:	—----------
परिवार:	—----------	प्रदाय	—----------
यश:	—----------	करालम्	—----------

12) मंजूषात् **विपर्ययपदानि** चित्वा लिखत - **½ X 6 = 3**

नगरम्	निंदा	अनुज:	विक्रेतुम्	अल्पम्	पुरातनम्

प्रचुरम् —---------- क्रेतुम् —----------

स्तुति: —---------- नूतनम् —----------

अग्रज: —---------- ग्रामम् —----------